

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 10.05.2023
FU-sak: 21/23		Arkivsaknr.:

Internasjonalt samarbeid – strategisk tenkning

1 Innledning

Rektoratet har i samarbeid med Forsknings- og innovasjonsavdelingen startet et arbeid med å gjennomgå UiBs institusjonelle medlemskap i allianser, nettverk og organisasjoner. Hensikten er blant annet å identifisere noen strategiske dimensjoner som skal være retningsgivende for UiBs institusjonelle, internasjonale arbeid fremover, og som er i tråd med UiBs nye strategi og prioriteringer. Det er bl.a. identifisert et behov for å styrke koblingen mellom det internasjonale samarbeidet og UiBs satsning på økt ekstern finansiering fra EUs programmer og en mer strategisk tilgang til synlighet og muligheter for UiBs forskere og studenter som følge av vårt internasjonale samarbeid.

Denne saken gir en kort orientering av arbeidet. Forsknings- og innovasjonsavdelingen vil komme tilbake med en større sak på det internasjonale arbeidet til høsten.

1.1 Kort historisk blikk/bakgrunn

Bergen har vært en del av en internasjonal forskertradisjon siden før det ble etablert et universitet i byen – og dette har skapt en tradisjon og en forventning som har gjort UiB til et internasjonalt universitet.

Hva internasjonalisering er og hvordan det er omtalt, målt og veid har endret seg fra tidlig på 1980-tallet, hvor man først begynte å snakke om internasjonalisering og sette den i system, og frem til i dag.

På 1980-tallet var internasjonalt samarbeid en del av forskningens natur og «en måte å samle og koordinere eksisterende virksomhet på»². I denne perioden var det rammene for økt student- og forskerutveksling, utgående og innkommende gjesteforskere og opprettelse av forskningssentre som stod i sentrum – herunder var også samarbeid med det Globale Sør. UiB fikk flere utvekslingsavtaler, hadde gode stimuleringsordninger og opprettet flere forskningssentre.

I 90-årene ble internasjonaliseringen forsøkt målt og veid – særlig i antall inn- og utgående utvekslinger universitetet hadde, antall internasjonale publikasjoner og siteringer. Samtidig gikk dette raskt fra noe som skulle måles «til å bli et mål om ulike tiltak hadde hatt en effekt, og et imperativ for forbedringer fra år til år»³.

Neste utviklingstrekk vi har sett innen internasjonaliseringen er at den ble påvirket utenfra, hvor tre viktige faktorer gjorde seg gjeldende: Bolognaprosessen, kvalitetsreformen og internasjonale rangeringer.

Etter hvert gikk internasjonaliseringen ved UiB inn i en fase hvor internasjonaliseringen ble satt i system i handlingsplaner med definerte tiltak, eksempelvis etableringen av en internasjonal sommerforskingskole ved UiB (2008) og etableringen av et UiB-kontor i Brussel (2015).

UiB har også blitt medlem av en rekke internasjonale nettverk og organisasjoner for å understøtte sitt internasjonale engasjement i skiftende tider og politiske strømninger, eksempelvis ble UiB medlem av Utrecht nettverket (1992) og Coimbra gruppen (1995) og var med å etablere Sanord (2007) og EASSH (2015).

UiBs institusjonelle engasjement i internasjonalt samarbeid innbefatter i dag medlemskap i nettverk, organisasjoner, allianser og strategiske partnerskap samt en rekke bilaterale avtaler. Utover det har universitetet en målsetning om å bidra til å utforme europeisk og nasjonal kunnskapspolitikk og sette UiB på kartet både på internasjonalt og nasjonalt plan.

2 Strategisk oppfølging og nytte av organisasjoner og nettverk

Universiteter er medlemmer i organisasjoner og nettverk av ulike strategiske grunner. Ofte meldes universiteter inn etter strategiske overveielser som gjør seg gjeldende i en tid. Ettersom tiden går og verden utvikler seg, vil noen ganger de strategiske grunnene for å være medlem i et nettverk eller en organisasjon endre seg eller forsvinne. Det er derfor viktig for UiB å ha et aktivt forhold til porteføljen av nettverk og organisasjoner som universitetet er medlem av og være i stand til å justere denne etter de til enhver tid gjeldende premisser og utviklingstrender. Det er også viktig at porteføljen avspeiler bredden på universitetet og at hensyn som kunnskapsberedskap og hjelp til smalere fagmiljøer også blir tatt hensyn til.

2.1 Internasjonale samarbeid på institusjonsnivå

I 2019 ble det gjennomført en full gjennomgang av alle internasjonale nettverk, organisasjoner og sentre UiB er medlem i. Denne ble lagt frem for Universitetsstyret som konkluderte med at man skulle beholde UiB sitt medlemskap i alle organisasjonene, men at det var behov for en porteføljestyring for kontinuerlig oppfølging og vurdering av UiB sin internasjonale aktivitet. I den vedlagte rapporten fra 2019 gir en god beskrivelse av hvert enkelt nettverk og historikken for UiB sitt engasjement i disse.

Denne gjennomgangen er derfor ikke i hovedsak en beskrivelse og vurdering av hvert enkelt nettverk eller organisasjon, men en overordnet analyse av helheten og sammensetningen av UiB sin internasjonale portefølje.

2.2 Institusjonelt internasjonalt samarbeid ved UiB

Den vedlagte oversikten viser en full oversikt over de internasjonale nettverkene, organisasjonene og sentrene som UiB er medlem i på institusjonsnivå. Listen inneholder ikke bilaterale utvekslingsavtaler eller intensjonsavtaler (MoU'er). Oppfølgingen av bilaterale avtaler, spesielt på utdanningssiden, er likevel en sentral og viktig del av UiB sitt internasjonale arbeid som med fordel i større grad kan sees i sammenheng med vår aktivitet i ulike organisasjoner og nettverk. Organisasjonene, nettverkene og samarbeidene i oversikten dekker ulike mål og funksjoner, både strategisk og geografisk. Kort oppsummert er UiB i dag medlem i:

- **10 Senter og bilaterale samarbeid:** Tre bilaterale samarbeid som inkluderer en kostnad for UiB (Makerere, UC Berkeley og University of Washington/Memorial University of Newfoundland) og 6 senter i utlandet (i Hellas, Kroatia, København, Kina, India og Britisk EU-kontor i Brussel)
- **15 organisasjoner og nettverk:** Åtte europeiske organisasjoner og nettverk, seks globale organisasjoner og nettverk og ett nettverk for Latin-Amerika.

I tillegg er UiB vertskap for et Europeisk vitenskapsakademi (administrert av det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, men betalt av sentrale midler).

2.2.1 Nettverk og medlemsorganisasjoner

UiB er medlem i en rekke organisasjoner og nettverk på institusjonsnivå, både globalt og i Europa. Disse skal ha et tematisk fokus som går på tvers av fakultetene og/eller ha en strategisk betydning for hele UiB og vårt internasjonale arbeid.

Tidligere (rapport fra 2018) har man skilt mellom nettverk som krever eller forutsetter en aktiv involvering, og medlemsorganisasjoner som ikke har dette som forutsetning. For UiB kan det imidlertid se ut til at det ikke er et entydig skille da det er mulig å være "stille" medlem i nettverk som for eksempel UArctic og aktivt benytte seg av mulighetene og arenaene i regi av medlemsorganisasjoner som for eksempel EAU. Merverdien og den strategiske nytten av medlemskapet vil i begge tilfeller avhenge av hvilken innsats man legger i det. Mulighetene for å være "stille" medlem vil derfor også avhenge av medlemskontingenten. Dersom UiB betaler mye for å være medlem, vil det også være naturlig at man ønsker å bruke ressurser på å følge opp og få mest mulig ut av det medlemskapet.

2.2.2 Senter og bilaterale samarbeid

Som nevnt har UiB en rekke bilaterale avtaler med partnere over hele verden. De bilaterale samarbeidene som er inkludert i denne oversikten involverer en kostnad og større oppfølging fra UiB sentralt. Et eksempel på dette er UC Berkeley - et samarbeid mellom et norsk konsortium med åtte institusjoner på den ene siden, og UC Berkeley på den andre siden (Peder Sather Center) – der UiB årlig legger inn midler til utlysningen av samarbeidsprosjekt.

2.2.3 Team Norway

Norge har et nettverk av forskningsutsendinger og representanter fra myndighetene som er til stede i hele verden. I tillegg til nettverkene og organisasjonene UiB er medlem i, er dette viktig kontakt punkt og lokale tilretteleggere som UiB kan benytte seg av (i enda større grad).

2.3 Hvorfor internasjonale samarbeid på institusjonsnivå

For at UiB skal få mer ut av sine institusjonelle medlemskap, er oppfølgingen samt forankringen i organisasjonen viktig. Universitetet må ta aktiv stilling til hva vi ønsker å få ut av det enkelte medlemskap og jobbe systematisk for å oppnå dette.

Som resultat av dialogen mellom rektoratet og FIA, kan følgende strategiske funksjoner til UiBs internasjonale nettverk og organisasjoner oppsummeres i fire hovedkategorier:

2.3.1 Fremme mulighetene for ansatte og studenter til å få internasjonale partnerskap og erfaringer

Mange av nettverkene og organisasjonene fremmer mulighetene for våre ansatte og studenter til å få internasjonale partnerskap og erfaringer. Dette inkluderer muligheter for å komme i kontakt med nye partnere, mobilitets- og såkornsmidler, tilbud om kurs og utveksling, tilgang til infrastruktur m.m. De kan også gi viktig tilgang til kontaktpersoner til andre medlemsorganisasjoner som gjør det lettere for administrasjonen ved UiB å koble våre fagmiljø med fagmiljø ved andre medlemsorganisasjoner.

2.3.2 Øke UiBs synlighet internasjonalt

Noen av nettverkene og organisasjonene gir UiB tilgang til arenaer eller kommunikasjonskanaler som gjør det mulig for oss å synliggjøre UiB internasjonalt. Dette kan bidra til å styrke vårt omdømme internasjonalt og gjøre oss mer attraktive som samarbeidspartnere, studiested og arbeidsgivere for forskere og studenter i resten av verden.

2.3.3 Posisjonere UiB for å lykkes i EUs programmer

En del av nettverkene vil bidra direkte eller indirekte til å posisjonere UiB for å lykkes i EUs programmer. Dette kan være gjennom faglige arbeidsgrupper, bruke nettverkene til partnersøk og match-making med enkelt forskere eller forskergrupper. Men det kan også være mer indirekte ved at synlighet og aktiv deltakelse i nettverk eller på nettverkets arenaer at andre universiteter kontakter UiB med henblikk på samarbeid inn mot EUs programmer.

2.3.4 Påvirke og få gjennomslag i internasjonal, og særskilt europeisk, forskningspolitikk

Noen av nettverkene og organisasjonene har i tillegg tilgang på arenaer for policy-påvirkning der UiB som institusjon kan bidra til utviklingen av internasjonal forskningspolitikk, eller gi våre forskningsmiljø mulighet til å kommunisere sin forskning til politiske aktører. Dette henger også sammen med punktet over der UiB's omdømme kan ha betydning for i hvilken grad våre forskere blir invitert inn til å bidra i relevante policy-prosesser både nasjonalt og internasjonalt.

3 Videre oppfølging

UiB vil nå bruke de fire hovedkategoriene for å systematisere arbeidet med allianser, nettverk og organisasjoner og arbeide for at en eller flere av kategoriene oppfylles for hvert av nettverkene. Dette vil bli gjort gjennomgående for alle nettverk og organisasjoner, men som en start vil et utvalg av nettverk og organisasjoner bli plukket ut som piloter for dette arbeidet.

Saken legges frem for utvalget til orientering.

Vedlegg:

1. [Porteføljeoversikt](#)
2. [Nettverk og organisasjoner](#)
3. [Land og regioner](#)
4. [Policy](#)
5. [Liste over UiB studentutvekslingsavtaler med institusjoner](#)
6. [Universitetsstyresak 111-19 - internasjonale nettverk](#)